

C O L U M B A

**INFORMAČNÍ ZPRAVODAJ ZÁPADOČESKÉ POBOČKY ČESKÉ SPOLEČNOSTI
ORNITOLOGICKÉ PŘI ZÁPADOČESKÉM MUZEU V PLZNI**

ROČNÍK: X (2004)

ČÍSLO: 1 (únor)

ÚVODEM

Vážení přátelé,

je tu další číslo zpravodaje Columba, se kterým otevíráme jeho jubilejní X. ročník.

Redakce má i nadále zájem o příspěvky, které se týkají plánování a průběhu ornitologických akcí v kraji Plzeňském a Karlovarském, ale také z ostatních částí celého Západočeského regionu.

Případné příspěvky zasílejte na tyto adresy: RNDr. Stanislav Beneda, Květná 33, 326 00, Plzeň 26. Pro usnadnění práce bych však preferoval zasílání příspěvků na moji adresu: Lubomír Volter, R. Svobodové 31, 323 00, Plzeň 23. Nejlépe je zasílat příspěvky ve formátu MS WORD na disketě, kterou samozřejmě vrátím, i když jako nejspodnější se pravděpodobně jeví užití e-mailu (adresa lvolter@post.cz), na který mi také můžete příspěvky zasílat. Případné dotazy mohou zodpovědět na telefonu 37 752 40 88 (byt – po 18. hodině) nebo na mobilu 608 568 065. Redakce si vyhrazuje právo příspěvky formálně upravovat bez zásahu do věcného obsahu sdělení. Uzávěrka příspěvků pro podzimní číslo je 30.9. 2004.

Lubomír Volter

ZÁPIS Z ČLENSKÉ SCHŮZE ZÁPADOČESKÉ POBOČKY ČSO PŘI ZČM V PLZNI KONANÉ DNE 6.12. 2003 V ZÁPADOČESKÉM MUZEU V PLZNI

Schůzi zahájil v 9:10 RNDr. S. Beneda. Přivítal všechny přítomné a zástupce výboru ČSO PRAHA RNDr. F. Pojera. Popřestávkovou přednášku dnes bude mít scénárista pan Václav Chaloupek, který dorazí později. Mluvit se bude o zvířatech, s kterými byly natáčeny oblíbené večerníčky.

V úvodu se RNDr. Beneda ještě krátce zmínil o Západočeské ornitologické konferenci, která v říjnu proběhla v rekreačním středisku Zelený Háj u Staňkova a která zaznamenala velký úspěch. Vyslovil své uznání a poděkování všem, kteří se na její organizaci podíleli, zejména RNDr. Vacíkovi a Mgr. Schröpferovi.

Poté předal slovo RNDr. F. Pojerovi, aby shrnul zajímavosti z dění členské schůze ČSO v Praze.

- Schůze proběhla již podruhé v základní škole u Vršovického nádraží a lze očekávat, že příště bude opět tam, protože pronájem sálu je zde levnější než na Novotného lávce, kde bývaly schůze dříve.
- Na jarní schůzi se bude volit výbor ČSO PRAHA. Na této schůzi byla poslední možnost navrhnout kandidáty. V příštích Zprávách ČSO bude každý kandidát krátce představen a dostane prostor pro uveřejnění svých plánů. Šanci ke zvolení tak budou mít i méně známí kandidáti. Volit se bude 9 členů včetně předsedy a teprve zvolený výbor zvolí sám dva místopředsedy a jednatele. Dosavadní sekce budou zrušeny.
- Stále se hledá generální partner. Už více než rok se jedná s firmou Mattoni, bohužel letos nemají dostatek peněz, aby mohli sponzorovat ČSO. Možná příští rok se situace zlepší, ale i tak by věnovali peníze jen na určitý projekt (výzkum orla mořského, kterého má firma ve znaku) a nikoliv na základní provoz. Na pražské schůzi oslovil RNDr. Pojera jeden z členů, který má kontakt na nejmenovanou farmaceutickou firmu. Ta by pravděpodobně byla ochotna ČSO sponzorovat. Zatím není nic domluveno, ale dohoda není vyloučena. Je samozřejmé, že ČSO nechce brát peníze od firem, které poškozují životní prostředí, zvířata vůbec a ptáky zvlášť.
- Projekty Zemědělství a ptáci a Ptačí území jsou téměř hotové a nyní se jedná s vlastníky pozemků (zajišťuje RNDr. Hora).
- Mapování hnízdního rozšíření ptactva po třech letech skončilo. Profesor Šťastný je ale momentálně v cizině a tak na schůzi jeho příspěvek bohužel chyběl. Koncem roku 2004 by měl být připraven do tisku rukopis třetího Atlasu hnízdního rozšíření ptáků.
- Muzeum Komenského v Přerově vydalo publikaci Soustava a české názvosloví ptáků světa. Vedoucím autorského kolektivu je RNDr. Karel Hudec, mezi autory je i zemřelý plzeňský ornitolog Roman Pavíza. Publikaci doporučuje k používání názvoslovná komise České zoologické společnosti a výbor ČSO. Je možno si ji objednat v sekretariátu ČSO nebo přímo v Moravském muzeu v Přerově, cena je 200 Kč a 30 Kč poštovné.
- Jednotný program sčítání ptactva pokračuje i nadále a bylo by vhodné v načatém úsilí vytrvat, aby se udržoval přehled o změnách populací. Bylo zjištěno, že populace polních ptáků klesají, zatímco stavy lesních ptáků zůstávají na stejné úrovni. Tento projekt bude pravděpodobně částečně finančně podporovat i Ministerstvo životního prostředí.
- Vedoucí kroužkovací stanice RNDr. Cepák mluvil o výsledcích kroužkování vlaštovek obecných jako cílového druhu v roce 2002. Zajímavé výsledky jsou taktéž z podzimních shromaždišť. Nejúspěšnějším kroužkovatelem vlaštovek v letošním roce byl člen naší pobočky Petr Louda.
- Na závěr měl profesor Veselovský přednášku o národních parcích v Zimbabwe a v Jihoafrické Republice.
- Pavel Vašák právě vydal publikaci České názvosloví ptáků, kde jsou uvedena jak latinské, tak i české názvy všech ptáků světa. Knížku bude možno objednat.

Mgr. Schröpfer se RNDr. Pojera dotázal na stav jednání o sloučení ČSO a MOS. Smlouva o spolupráci se bude podepisovat po Novém roce. ČSO a MOS

budou spolupracovat podobně jako dosud na různých akcích a budou se navzájem propagovat. Výbory obou organizací budou v kontaktu. Po roce se rozhodne, zda je budoucí sloučení možné a vyhovující či nikoliv. Po sloučení by se MOS přejmenoval na Středomoravskou pobočku ČSO.

Druhou otázkou bylo, jak se vyvíjí nákup ptačí rezervace do vlastnictví ČSO. RNDr. Pojer odpověděl, že se ještě stále střádají peníze a ptačí území není ještě pevně stanoveno, zatím je několik možností.

Poté dostal slovo Mgr. L. Schröpfer. Ohodnotil Západočeskou konferenci jako úspěšnou. Byla dokonce zisková, výtěžek činí několik set korun. Zúčastnil se dokonce jeden rakouský host se svojí japonskou chotí. Projekt Kormoráni dobíhá. Mgr. Schröpfer prosí o zaslání i nulových výsledků, které jsou stejně cenné jako ty pozitivní.

Slova se ujala paní Vančurová, aby se vyjádřila k finanční stránce pobočky. Ta má nyní 93 800 Kč na spořicímu účtu a 11 500 Kč na provozním účtu.

Poté dostal slovo L. Volter. Apeloval na členy ČSO, aby mu posílali příspěvky do Columby. Může se jednat o informace o akcích, které souvisejí s ornitologií, o závěrečnou zprávu z nějaké akce či o zajímavé faunistické pozorování.

Před přestávkou ještě krátce pohovořil Karel Makoň

- Na Podzimním ptačím festivalu se i přes nepřízeň počasí sešlo padesát účastníků, ale překvapivě jen dva byli členy ČSO.
- Již čtvrtým rokem běží projekt Krmítka. V této době jsou již všechna rozestavěna na svých místech.
- Slunečnice letos bohužel rozdávána nebude, neboť DES OP má omezené finanční prostředky a slunečnice začíná být příliš drahá.
- Na lávce U Jiřího jsou informační tabule o zimních hostech. Kdo je minulý rok neshlédl, měl by tak učinit letos, protože kresby i doprovodný text jsou velmi zdařilé.

V různém vystoupil RNDr. Řepa. Nabídl zájemcům účast na mapování Slavkovského lesa a případnou spolupráci na sběru peří tetřeva hlušce.

Následovala dvacetiminutová přestávka, kterou přítomní využili hlavně k neformálním kontaktům a řada z nich si vybrala z materiálů společnosti a pobočky, které byly tradičně vystaveny na klavíru a byly určeny k rozebrání. Mnozí také zaplatili u RNDr. F. Pojera příspěvky ČSO a jiné platby, případně si zakoupili některé publikace.

Poté se uskutečnila zajímavá přednáška pana Václava Chaloupka o natáčení nového večerníčku s vlčaty. Na závěr svého vystoupení promítl první a poslední díl večerníčku, který bude mít televizní premiéru po Vánocích. Vystoupení bylo odměněno potleskem.

Schůze byla zakončena ve 13:20. Bylo přítomno 36 členů ČSO a 9 hostů. Omluvilo se 5 členů.

Zápis zpracovala: M. Kloudová
Zápis ověřil: předseda RNDr. Stanislav Beneda

INFORMACE ČLENŮM POBOČKY

ZPRÁVA TAJEMNÍKA

Brožura - čáp bílý

Stále se hledá sponzor, který by byl schopen uhradit náklady spojeném s vydáním již textově i fotograficky zpracované skládačky nazvané Čáp bílý. Brožura je zaměřena zejména na regionální problematiku hnízdění a ochranu čápa bílého. V materiálu jsou uvedeny základní zoologické údaje a informace o sledovaném druhu, důležité parametry pro zhotovování umělých hnízdních podložek a další podrobné informace. Obsahuje také praktickou záznamovou tabulku na zápisy příletů či odletů jednotlivých čápů, počty jejich mláďat a na jiná zajímavá pozorování, včetně přehledu mezinárodně užívaných ornitologických značek. Skládačka by měla zaujmout děti i dospělé a proto bude prostřednictvím zhruba stovky zpravodajů distribuována do všech mateřských i základních škol na území bývalého Západočeského kraje, kde čápi hnízdí a kde je lidé mohou pozorovat. Mimo jiné je materiál určen i pro orgány státní správy, samosprávy, zejména pak obecní či městské úřady. Určitý počet výtisků by tvořil přílohu dalšího vydání zpravodaje Columba a bude poskytnut jednotlivým zájemcům z našich řad.

Jak již bylo uvedeno, brožura je kompletně připravena k vydání, ale bohužel chybí finanční prostředky na realizaci grafického zpracování a samotného tisku. Pokud se podaří získat investora, rádi bychom vydali 2.000 až 3.000 kusů a to buď v černobílém provedení (za cca 6.000,-Kč) nebo plně barevném (za cca 15.000 až 20.000,- Kč).

Odstoupení tajemníka

Poslední informací této zprávy je mé osobní sdělení a žádost o uvolnění z funkce tajemníka pobočky. Rád bych nejpozději do podzimních voleb 2004 předal tuto funkci někomu jinému. Odstupuji na vlastní žádost hlavně z osobních a časových důvodů, neboť sám cítím, že mé výsledky zejména za poslední pololetí nejsou takové, jaké by byly potřeba.

Závěrem bych rád poděkoval všem těm, kteří mně obětavě pomáhali a pomáhají při výkonu funkce tajemníka pobočky. Jmenovitě hlavně L. Volterovi za Columbu, M. Kloudové, P. Blažkové a M. Paiskerovi za zápisy z malých i velkých schůzek, Š. Vančurové za vedení financí a hospodaření, V. Kovářovi za internetové stránky, předsedovi RNDr. S. Benedovi za trpělivost, podporu, toleranci a všem dalším.

Nový tajemník se bude pravděpodobně hledat již na jarní schůzi 13. března 2004, proto zvažte své možnosti a promyslete návrhy na kandidáty.

Karel Makoň – tajemník ZČP ČSO

ZPRÁVA O HOSPODAŘENÍ ZA ROK 2003

1. PŘÍJMY

1.1 Přijaté dary	4 905,00 Kč
1.2 Úroky z běžného účtu a spořicího účtu	454,66 Kč
1.3 Finanční příspěvek Nadačního fondu Zelený poklad.....	17 000,00 Kč
1.4 Finanční příspěvek Krajského úřadu Plzeňského kraje (kormoráni).....	250 000,00 Kč
1.5 Západočeská ornitologická konference.....	160,00 Kč

Příjmy celkem 272 519,66Kč

2. VÝDAJE

2.1 Poplatky běžný účet	593,60 Kč
2.2 COLUMBA-obálky, kopírování.....	3 672,00 Kč
2.3 Akce pro veřejnost (občerstvení, propagační materiál).....	5 372,00Kč
2.4 Akce Sledování výskytu kormoránů.....	10 000,00Kč
2.5 Ostatní.....	385,00Kč

Výdaje celkem 20 022,6Kč

3. REKAPITULACE

Počáteční stav k 1.1.2003	23 633,81 Kč
z toho: pokladna.....	1 117,10 Kč
běžný účet	906,71 Kč
spořicí účet.....	21 610,00 Kč
Příjmy v roce 2003.....	272 519,66 Kč
Výdaje v roce 2003.....	20 022,60 Kč
Konečný stav k 31.12.2003	276 130,87 Kč
z toho: pokladna.....	2 753,10 Kč
běžný účet.....	6 567,77 Kč
spořicí účet.....	266 810,00 Kč

4. INVENTÁŘ

Pobočka nevlastnila k 31.12.2003 žádný inventář

Inventář celkem 0.00 Kč

5. ČISTÉ JMĚNÍ

Čisté jmění k 31.12.2003276 130,87 Kč

Šárka Vančurová - hospodář pobočky

PŘEHLED DÁRCŮ A ČÁSTEK, KTERÝMI PŘISPĚLI NA ČINNOST POBOČKY V ROCE 2003
--

1. Ing. Pavel BROŽ, Klecany.....	3 000,00 Kč
2. MUDr. Richard SEQUENS, Plzeň.....	1 000,00 Kč
3. Blahoslav SEQUENS, Plzeň.....	200,00 Kč
4. Ing. Jaroslav BAUER, Plzeň.....	200,00 Kč
5. Blanka RUCKÁ, Plzeň.....	150,00 Kč
6. František LAGARDE, Cheb.....	100,00 Kč
7. Ostatní dárci.....	255,00 Kč
CELKEM.....	4 905,00 Kč

Všem výše uvedeným dárcům děkujeme.

Pro případné další zájemce uvádíme číslo našeho spořicího účtu, kam je nejvhodnější peníze poukázat:

127695479/0300

Lze je ale také poukázat na náš běžný účet 3079746/0300.

Pokud se zúčastníte jarní schůze pobočky, je možno dar složit v hotovosti na místě. Je to výhodnější (z hlediska poplatků) pro Vás i pro nás. Předem děkujeme.

V případě, že budete dar realizovat převodem na účet, dejte nám, prosím, avízo s uvedením částky a Vaší plné adresy. Je to pro nás důležité pro dokladování vzhledem k odvodu daně. Pokud si nepřejete zveřejnění v přehledu dárců, připište to, prosím, na avízo. Na vyžádání jsme schopni Vám poskytnout potvrzení o přijetí peněžního daru pro Vás, na základě kterého můžete poskytnutý dar odečíst od základu daně. Jsme totiž ve smyslu § 15, odst. 8 zákona č. 586/92 Sb. ve znění pozdějších úprav právnická osoba, zabývající se ochranou zvířat, jak vyplývá z § 2, odst. a), c), d), e) a h) stanov České společnosti ornitologické.

Šárka Vančurová

ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA O ČINNOSTI ZČP ČSO ZA ROK 2003

Hlavní činnost a cíle pobočky v roce 2003

Činnost ZČP ČSO v roce 2003 lze rozdělit do několika okruhů dle jejich charakteru a zaměření. Mezi hlavní a zásadní akce však patřily dva úplně nové projekty, a to:

I. Západočeská ornitologická konference

Konala se 25.-26.10.2003 v prostorách rekreačního střediska Zelený Háj u Merklína. Zúčastnilo se jí celkem 57 ornitologů, jak ze západních Čech, tak i z ostatních krajů a též Dr. Sachslehner z Vídně s chotí. Konference měla vysokou odbornou úroveň, odeznělo na ní 24 referátů zaměřených na nejrůznější úseky ornitologie a ochrany ptactva. O organizační zajištění a úspěšný průběh se zasloužili především Mgr. L. Schröpfer, RNDr. R. Vacík a RNDr. P. Řepa za účinné pomoci členů Holýšovského ornitologického klubu. Tato akce umožnila pobočce poprvé prezentovat výsledky práce svých členů před ornitologickou veřejností z celé republiky. Jednalo se o dobře připravenou a úspěšnou událost v životě pobočky, která by si zasloužila v příštích letech opakování.

Monitoring a sčítání kormorána velkého na území Plzeňského kraje

Tento pracovně náročný projekt byl realizován díky podpoře Krajského úřadu Plzeňského kraje. Hlavním koordinátorem a garantem projektu byl opět Mgr. L. Schröpfer, který celou akci řídil, zpracovával a Krajskému úřadu předával veškerá získaná data. Výsledkem je samostatná závěrečná zpráva mapující celoroční výskyt kormorána velkého, volavky popelavé a jiných sledovaných zvláště chráněných ptačích druhů vyskytujících se na rybochovných zařízeních v Plzeňském kraji. Na projektu spolupracovalo několik dalších samostatných organizací (HOK, DES OP, NOS, ČSOP Spálené Poříčí) i jednotlivců (K. Machač, M. Mattas a další). Všem účastníkům projektu byly uhrazeny cestovní výdaje a čistý zisk významně zlepšil finanční stav pobočky.

Mezi další převážně každoročně se opakující aktivity ZČP ČSO patří:

A/ Odborné projekty, vědecká činnost.

Na jejich realizaci se aktivně podílejí členové pobočky ve spolupráci s ostatními organizacemi zaměřenými na ornitologii a ochranu ptactva. Sem patří například:

- Odchyt a kroužkování volně žijících druhů ptactva
24 kroužkovatelů okroužkovalo cca 15.000 ptáků.
- Zpracovávání výsledků a monitoring hnízdění čápa bílého na území bývalého Západočeského kraje. *Krajští koordinátoři RNDr. S. Beneda a K. Makoň, okresní koordinátoři Ing. D. Jäger a J. Vlček, spolupráce DES OP, V. Lang, Mgr. L. Schröpfer, Karel Machač, Václav Kovář a další.*

- Zpracování výsledků a monitoring výskytu dravců a sov na území bývalého Západočeského kraje
Koordinátoři Mgr. L. Schröpfer, RNDr. Roman Vacík, Skupina na ochranu dravců a sov ČR, spolupráce 32 členů pobočky.
- Spolupráce na zpracovávání Atlasu hnízdního rozšíření ptactva na území města Plzně
Hlavní autor a garant RNDr. R. Vacík, spolupráce RNDr. S. Beneda, K. Lang, L. Volter, O. Hais, V. Kural nejstarší, P. Blažková a další. V současné době se zpracovávají získané výsledky.
- Celorepublikové zimní sčítání vodního ptactva
Počínaje sezónou 2003/2004 je prováděno celoplošně za podpory většiny členů pobočky. Koordinuje Mgr. L. Schröpfer a P. Blažková.
- Mapování hnízdního rozšíření ptáků České republiky
RNDr. S. Beneda, Ing. D. Jäger, Mgr. L. Schröpfer, O. Hais, V. Kovář, M. Mattas, Ing. V. Říš, L. Oplocký, M. Kloudová, P. Blažková a další.
- Sčítání hnízdních populací vodních ptáků metodou dvou kontrol
RNDr. P. Řepa, RNDr. R. Vacík.
- Výzkum hnízdní bionomie lysky černé
Realizátor projektu RNDr. P. Řepa, spolupráce 5 členů.
- Mapování hnízdní populace poštolky obecné na území Plzně
Realizátor projektu ZO ČSOP Plzeň J. Hruška a kolektiv.
- Skupina pro výzkum a ochranu jeřába popelavého
Kontaktní osoba RNDr. F. Pojer, spolupráce Ing. G. Jäger, F. Lagarde a další.

B/ Ekologická výchova, propagace a osvěta.

- Vítání ptačího zpěvu – jarní ornitologická vycházka (květen 2003)
Akce pro veřejnost zaměřená na ochranu přírody a ornitologii. Realizováno ve spolupráci s jinými organizacemi (ČSO, DES OP, HOK, ČSOP, N.O.S, TOS). Akce probíhaly současně na několika místech bývalého Západočeského kraje (Plzeň, Holýšov, Rokycany, Domažlice, Blovice, Nepomuk, Tachovsko) i mimo kraj (Čekanice). Samostatně Vítání ptačího zpěvu pak realizovali členové K. Machač (Bor u Tachova) a M. Horáková (Chodov u Karlových Varů).
- Světový festival ptactva – podzimní ornitologická vycházka (říjen 2003)
Rovněž akce pro širokou veřejnost na podporu ornitologie, realizována ve spolupráci s jinými organizacemi (ČSO, DES OP, HOK, ČSOP, N.O.S, TOS) na několika místech bývalého Zč. kraje (Plzeň, Holýšov, Rokycany, Nepomuk, Blovice, Domažlice, Tachovsko) i mimo kraj (Čekanice). Opět proběhla i v Boru u Tachova (K. Machač) a v Chodově u Karlových Varů (M. Horáková).

C/ Vnitřní chod organizace.

- Vydávání informačního zpravodaje pobočky COLUMBA

Byla vydána 2 čísla (jarní a podzimní) v nákladu cca 150 výtisků a rozeslána všem členům pobočky. Obsah: informace o plánovaných i uskutečněných akcích pobočky a dalších organizací ze západních Čech zaměřených na ornitologii a ochranu ptactva (DES OP Plzeň, HOK, ZO ČSOP Plzeň a Rokycany, N. O. S., Tachovský ornitologický spolek), dále krátká původní sdělení, metodické pokyny atd. Řídí Lubomír Volter s redakční radou.
- Krajské schůze pobočky (jaro, podzim)

Jarní členská schůze pobočky 19.4.2003 v Západočeském muzeu v Plzni

Přednáška Ing. D. Jäger a Fr. Lagarde: Jeřáb popelavý v České republice a v Evropě.

Podzimní členská schůze 6.12.2003 v Západočeském muzeu v Plzni

Přednáška: V. Chaloupek: Natáčení se zvířaty.
- Západočeská podskupina Skupiny pro ochranu a výzkum dravců a sov ČSO (koordinátoři Mgr. L. Schröpfer a RNDr. R. Vacík) vydala poprvé místo dosavadní každoroční zprávy o činnosti nový samostatný časopis Otus. Kromě závěrečné zprávy za ukončený rok bude časopis přinášet i krátká sdělení členů skupiny věnovaná tématice dravců a sov, jak je patrné již z obsahu prvního čísla. Zájemci si mohou časopis objednat na adrese L. Schröpfer, Husova 302, 345 62 Holýšov, e-mail schropfer@oaplzen.cz.
- Výbor pobočky se scházel v roce 2003 podle potřeby k řešení aktuálních úkolů.

Celkem se konalo 5 výborových schůzí, kdy se zejména řešily věci spojené s monitoringem kormorána velkého, finančním hospodařením a informacemi z ČSO.
- Pondělní pracovní schůzky, Plzeň

Celkem proběhlo 11 pracovních schůzek pro členy z Plzně a okolí.
- Knihovna a archiv pobočky

Bylo dokončeno přestěhování knihovny a archivu do budovy přírodovědných oddělení Západočeského muzea v Plzni. Knihovna bude zkatologizována a zpřístupněna zájemcům.
- Adresář členů pobočky

Byl průběžně aktualizován a upravován.
- www stránky ZČP ČSO

Plně v režii a koordinaci V. Kováře a kolektivu spolupracovníků.

D/ Hospodaření organizace.

Rok 2003 lze díky projektu *Monitoring kormorána velkého a dotaci z Nadačního fondu města Plzně Zelený poklad* hodnotit jako ekonomicky velice úspěšný a stabilní.

Poděkování patří zejména:

Krajskému úřadu Plzeňského kraje

Nadačnímu fondu města Plzně – Zelený poklad

p. O. Haisovi za podporu při vydávání zpravodaje COLUMBA.

SENEA s.r.o. Spálené Poříčí za podporu při vydávání zprávy *Skupiny dravců a sov*

Ing. P. Brožovi za sponzorský dar 3.000,- Kč

organizacím **DES OP, HOK, N.O.S** a dalším dárcům z řad členské základny.

Závěr.

Nejúspěšnější akcí pobočky v roce 2003 byla 1. Západočeská ornitologická konference. Dalšími prioritami byly osvěta a ekologická výchova občanů, propagace činnosti pobočky a kontakt s veřejností.

Do nového roku vstupuje pobočka s celkovým počtem 128 členů.

Zpracovali: RNDr. S. Beneda, K. Makoň

VÝSKYT A POČETNOST KORMORÁNA VELKÉHO A DALŠÍCH VODNÍCH PTÁKŮ CHRÁNĚNÝCH ZÁKONEM Č.114/92 SB. NA RYBNÍCÍCH NA ÚZEMÍ PLZEŇSKÉHO KRAJE V ROCE 2003

V dubnu roku 2003 byla mezi Krajským úřadem Plzeňského kraje a Západočeskou pobočkou ČSO při Západočeském muzeu v Plzni uzavřena smlouva o dílo. Předmětem smlouvy bylo zhotovení studie o aktuálním výskytu a početnosti kormorána velkého (*Phalacrocorax carbo*) a dalších vodních ptáků chráněných zákonem č. 114/1992 Sb. na rybnících na území Plzeňského kraje v roce 2003. Hlavním důvodem uzavření této smlouvy je ten fakt, že Krajský úřad Plzeňského kraje vyřizuje od 1. ledna 2003 ve smyslu zákona č. 115/2000 Sb. poskytnutí náhrady škody fyzickým a právnickým osobám způsobené v zákoně vyjmenovanými chráněnými druhy živočichů. Protože Krajský úřad nedisponuje žádnými pozorováními, byla zvolena právě Západočeská pobočka ČSO, aby tato pozorování zajistila.

Materiál a metodika

Členové Západočeské pobočky ČSO měli za úkol sledovat rybníky na území Plzeňského kraje, s výjimkou chráněných území. Hlavním sledovaným druhem je kormorán velký (*Phalacrocorax carbo*). Dále tyto druhy: potápka malá (*Tachybaptus ruficollis*), potápka roháč (*Podiceps cristatus*), potápka černokrká (*Podiceps nigricollis*), volavka popelavá (*Ardea cinerea*), kopřivka obecná (*Anas strepera*), čírka obecná (*Anas crecca*), moták pochop (*Circus aeruginosus*). Na monitoringu se podílelo 20 členů Západočeské pobočky ČSO, kteří měli za úkol sledovat četnost kormorána velkého 1-2 x týdně na každém rybníku celoročně, s intenzivními návštěvami v průběhu jarního a podzimního tahu. Sledovaným obdobím byl časový interval 1.3. až 30.11.2003. Je ovšem pravdou, že v roce 2003 roztávaly hladiny rybníků díky oteplení až zhruba od poloviny března 2003. Celé sledované období bylo rozděleno na 2 intervaly: jarní 1.3. až 30.6. a podzimní 1.7. až 30.11. Na pracovní schůzce v březnu 2003 bylo provedeno hrubé rozdělení jednotlivých oblastí mezi aktivní ornitology. Byl dohodnut postup předávání zpráv hlavnímu koordinátorovi. Členská základna Západočeské pobočky ČSO byla na tento projekt upozorněna na své jarní schůzi, krátké upozornění bylo uveřejněno i ve spolkovém informačním periodiku Columba. Bylo dohodnuto, že na upozornění pracovníky Krajského úřadu Plzeňského kraje budou kontrolovány vytipované lokality okamžitě, max. do 24 hodin od upozornění. K tomuto účelu byla zřízena mobilní linka, na kterou jsou předávány okamžitě zprávy o výskytu. Všechna pozorování byla zakreslována do mapových podkladů pro další vyhodnocení a porovnávána s pozorováními z okolních oblastí. Celá oblast Plzeňského kraje byla rozdělena na celkem 5 oblastí: bývalé okresy Domažlice, Tachov, Rokycany, Klatovy a Plzeňsko (zahrnuje bývalé okresy Plzeň-jih, Plzeň-sever a Plzeň-město). Pro každou tuto oblast byla zpracována souborná tabulka s grafem, které ukazují poměrné zatížení jednotlivých vodních nádrží kormorány. Díky své velké mobilitě by nebylo správné vyjadřovat intenzitu tahu pouze absolutními počty. Proto byl zvolen u každé sledované oblasti poměr mezi počtem pozorovaných kormoránů a příslušným počtem návštěv jednotlivých rybníků ve sledované oblasti. Za jednu návštěvu byla považována návštěva jedné nádrže v jeden den. U každé sledované nádrže byly do závěrečné zprávy zahrnuty všechny zjištěné údaje. Tzn. počty jednotlivých sledovaných vodních ptáků a dále všechny skutečnosti, které mohly mít vliv na ptačí společenstvo v době návštěvy (pěstování kachen domácích a polodivokých kachen divokých, výška hladiny, vlivy počasí apod.). Pokud to bylo známo, byla u každého pozorování uvedena také denní doba návštěvy nádrže.

Výsledky

Celkové výsledky sledování kormorána velkého jsou uvedeny v tabulkách 1 a 2. Z nich je patrná preference nádrží na Rokycansku (Klabavská přehrada) a Tachovsku (velké množství rybníků) na jarním tahu. Překvapivý byl silný průtah na podzimním tahu na Domažlicku (Jivjanské rybníky). Nádrží, která byla pravděpodobně nejčastěji navštěvována, byl Kozčínský rybník na Klatovsku. I zde však jarní počty zřetelně převýšily podzimní. Zajímavým zjištěním byla prakticky úplná absence kormoránů na Plzeňsku. Kormoráni v obou tahových periodách upřednostňovali velké zarybněné nádrže.

Tab. 1 – Celkové počty pozorovaných kormoránů v jednotlivých oblastech Plzeňského kraje za jednotlivé měsíce v roce 2003

Oblast	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	suma
DO	25	7	0	0	0	0	1	328	92	453
RO	598	119	0	0	0	0	0	0	2	719
KT	263	300	5	1	0	3	0	39	21	632
PM, PS, PJ	5	0	0	0	2	0	1	3	0	11
TC	336	285	12	0	0	0	5	0	0	638

Tab. 2 – Celkové počty návštěv jednotlivých nádrží v jednotlivých oblastech Plzeňského kraje za jednotlivé měsíce v roce 2003

Oblast	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	suma
DO	31	41	40	12	7	16	24	35	46	252
RO	46	64	55	46	27	50	40	54	45	427
KT	29	56	19	22	63	68	38	39	27	361
PM, PS, PJ	77	147	91	75	26	51	50	61	49	627
TC	68	90	60	16	20	2	43	19	20	338

Volavka popelavá: hnízdila ve 4 koloniích, kde počty hnízdících párů nepřesáhly 100 párů. Většina volavek pozorovaných po celém území kraje v hnízdním období jsou nedospělí ptáci.

Potápka roháč: obsazuje všechny větší vodní plochy v kraji. Její hnízdní početnost byla v roce 2003 odhadnuta na více jak 200 párů.

Potápka černokrká: na území kraje existuje jediná hnízdní kolonie na rybníku U křížku u obce Líně, 6345, kde v roce 2003 hnízdilo 5 párů.

Potápka malá: druh žijící velmi skrytým způsobem života, proto je možné, že některé hnízdící páry byly přehlédnuty. Centrem rozšíření je Tachovsko s menšími zarostlými vodními plochami. Velmi opatrný odhad je 100 hnízdících párů na území kraje.

Kopřivka obecná: nejhojnější na Tachovsku s desítkami hnízdících párů. V ostatních částech kraje hnízdí roztroušeně.

Čírka obecná: na pokraji vyhynutí. Prokázán jediný hnízdní výskyt na rybníku U křížku u Líní, 6345.

Moták pochop: odhad je 80-100 párů s centry rozšíření Tachovsko, okolí Horažďovic a území jihozápadně od Plzně.

Libor Schröpfer

PLÁNOVANÉ AKCE NA ROK 2004

VÍTÁNÍ PTAČÍHO ZPĚVU - JARNÍ VYCHÁZKA ZA PTAČÍM ZPĚVEM
UKÁZKA ODCHYTU A KROUŽKOVÁNÍ VOLNĚ ŽIJÍCÍCH DRUHŮ PTAČTVA

PLZEŇ (ZČP ČSO, DES OP – Záchranná stanice živočichů)

Již tradiční akce ornitologů z Plzně se letos uskuteční v sobotu 15. května 2004. Sraz účastníků v 5:30 hod. na konečné tramvaje č. 4 Plzeň – Košutka, odkud se půjde směrem na Pecihrádek k lávce přes řeku Berounku (Bílá Hora – Doubravka). Součástí této akce bude i dopolední (6:00 až 11:00 hod.) ukázka odchytu a kroužkování volně žijícího ptactva na levém břehu řeky Berounky pod Pecihrádkem (louka u lávky). Na akci navazují rovněž „Dny otevřených dveří na Záchranné stanici živočichů“ (Plzeň – Doubravka) a to v sobotu i v neděli (15 a 16. května 2004) od 9:00 do 18:00 hod.

Kontaktní osoba: Karel Makoň, mobil: 777 145 960, e-mail: ptactvo@stb.cz

KLATOVY (N.O.S. – Nepomucký ornitologický spolek)

Akce se koná v sobotu 1. května 2004 od 8:00 ve velkém parku před Kolonádou, součástí akce je mimo jiné vycházka s určováním ptáků podle zpěvu a ukázka odchytu a kroužkování ptáků.

ŠVIHOV (N.O.S. – Nepomucký ornitologický spolek)

Akce se koná v neděli 2. května od 8:00 za budovou nádraží ČD, součástí akce je mimo jiné vycházka s určování ptáků podle zpěvu a ukázka odchytu a kroužkování ptáků.

BLOVICE (N.O.S. – Nepomucký ornitologický spolek)

Sraz v sobotu 8. května 2004 v 8:00 za budovou nádraží ČD v Blovicích, vycházka za ptactvem spojená s ukázkou odchytu a kroužkování ptactva. Ukončení akce cca v 11:00 hod.

NEPOMUK (N.O.S. – Nepomucký ornitologický spolek)

Sraz v neděli 9. května 2004 v 8:00 v Nepomuku na náměstí u kašny, vycházka podél říčky Muchovky ke Klášteru a poté Knížecí cestou oborou zpět do Nepomuka. Ukázka odchytu a kroužkování ptactva. Ukončení akce do 11:30 hod u Hostince Knárovka.

ROKYCANY (ZO 29/01 ČSOP Rokycany – P. Moulis)

Tradiční vítání ptačího zpěvu se uskuteční v neděli 2. května 2004. Sraz je v 9.00 hodin před nádražím Českých drah v Rokycanech, ornitologické pozorování a určování ptáků – vhodné oblečení a obuv, dalekohled + určovací klíč, drobný peníz a něco na opečení. Později návštěva záchranné stanice živočichů a rozdání propagačních materiálů. Kontaktní osoba : p. Pavel Moulis, tel. 603 239 922

DOMAŽLICE

Procházka s pozorováním ptáků proběhne v rámci „Vítání ptačího zpěvu“ 2. května 2004 (neděle) od 5.30 hod. u busty Petra Hany park u nemocnice – sraz.

Kontaktní osoba: p. Jiří Sladký mobil: 728 496 065, Domažlice.

DALŠÍ AKCE S ORNITOLOGICKOU TÉMATIKOU

CELODENNÍ ORNITOLOGICKÁ EXKURZE NA BLATENSKO (N.O.S. – Nepomucký ornitologický spolek)

Exkurze se koná v sobotu 15. května 2004. Je vedena V. Kovářem, který Vás provede po nejzajímavějších lokalitách této oblasti. Pokud máte zájem se této akci zúčastnit, přihlaste se přímo u V. Kováře na tel. 777 900 519 nebo na e-mailu: nos@zde.cz.

KLÁŠTER U NEPOMUKA – PTAČÍ VÍKEND (N.O.S. – Nepomucký ornitologický spolek)

Akce se koná v sobotu a v neděli 10.-11. července 2004 na hrázi Klášterského rybníka (přímo u výpusti), a to v sobotu od 7:00 do 20:00 a v neděli od 7:00 do 12:00.

ŠVIHOV – DOPOLEDNE S PTÁKY (N.O.S. – Nepomucký ornitologický spolek)

Akce se koná v sobotu 7. srpna 2004 a začíná v 9:00 před radnicí ve Švihově. Jedná se o ornitologicky zaměřenou akci s ukázkami odchyty a kroužkování ptáků.

PŘEŠTICE – DOPOLEDNE S PTÁKY (N.O.S. – Nepomucký ornitologický spolek)

Akce se koná v neděli 8. srpna 2004. Začíná v 9:00 na mostě přes řeku Úhlavu na silnici ve směru na Nepomuk. Jedná se o ornitologicky zaměřenou akci s ukázkami odchyty a kroužkování ptáků.

JARNÍ KRAJSKÁ SCHŮZE ZČP ČSO – PLZEŇ

Velká jarní schůze v Západočeského muzea v Plzni, dne 13. března 2004 v 9:00 h.

Přednáška: Jaroslav Hruška (ČSOP) - Činnost ČSOP při ochraně dravců a sov

PODZIMNÍ FESTIVAL PTACTVA – ORNITOLOGICKÉ VYCHÁZKY

PLZEŇ (ZČP ČSO a DES OP – Záchranná stanice živočichů)

Ornitologická vycházka s ukázkou odchyty a kroužkování volně žijícího ptactva, zakončená exkurzí v areálu Záchranné stanice ptactva v Plzni – Doubravce. Na závěr opékání špekáčků, výstava ptačích lebek, vajec, vývržků, kroužků, krmítek, hnízd a budek, prohlídka léčebného zařízení, živí pacienti, odborný výklad.

Sraz účastníků v sobotu 2. října 2004 na hrázi Boleveckého rybníka (parkoviště na hrázi u silnice – občerstvení u vagónu) v 9:00 hod.

Sobota a neděle 2. - 3. října od 9:00 do 16:00 hod. rovněž den otevřených dveří v areálu DES OP - Záchranné stanice živočichů (Plzeň – Doubravka).

Kontaktní osoba: Karel Makoň, mobil: 777 145 960, e-mail: ptactvo@stb.cz

ROKYCANY (ZO 29/01 ČSOP Rokycany)

Festival ptactva je naplánován na 2. října 2004. Sraz zájemců je v 9.30 hodin před nádražím Českých drah v Rokycanech, odjezd vlakem do stanice Kařízek / 9.40 hodin /, ornitologické pozorování – vhodné oblečení a obuv, dalekohled + určovací

klíč, drobný peníz a něco na opečení. Po skončení akce rozdání propagačních materiálů zaměřených na ochranu ptactva. Kontaktní osoba: Pavel Moulis, tel. 603 239 922, <http://csop.rokycany.zde.cz>

kolektiv autorů

VÝZVA KE SPOLUPRÁCI – SČÍTÁNÍ HNÍZDÍCÍCH RACKŮ CHECHTAVÝCH V ROCE 2004

V letech 1985-89 a 1997-98 proběhlo na území bývalého Západočeského kraje úspěšné sčítání hnízdnicích kolonií racka chechtavého (*Larus ridibundus*). Byl zjištěn velmi výrazný pokles hnízdnicích párů tohoto druhu. Protože podobný vývoj byl zaznamenán i v Německu, ukazuje se, že by bylo velmi zajímavé a z hlediska ochrany racka i nutné toto sčítání znovu zopakovat. Vyzývám všechny členy Západočeské pobočky při Západočeském muzeu v Plzni ke spolupráci na tomto projektu. Sčítání by proběhlo v letošním roce na všech vodních plochách Plzeňského a Karlovarského kraje. Velká většina kolonií je našim členům známa a proto by bylo dobré na počátku hnízdění se pokusit spočítat nebo alespoň odhadnout počet hnízdnicích párů. Velmi bych uvítal údaje i z roku 2003. Pro další informace si pište na adresu: Libor Schröpfer, Husova 302, 345 62 Holýšov, e-mail: schropfer@oaplzen.cz nebo telefonicky 732 370 036.

Libor Schröpfer

ZPRÁVA O HNÍZDĚNÍ ČÁPA BÍLÉHO NA ÚZEMÍ ZÁPADOČESKÉHO REGIONU V ROCE 2003

V roce 2003 zahrnízdilo v našem regionu zahrnujícím Plzeňský a Karlovarský kraj 75 čapích párů, tedy stejně jako v r.2001 a 2002. Po mírné zimě začal přilet čápů již v třetí dekádě března a do 20. dubna bylo celými páry obsazeno 45 hnízd, tedy 82 % z 55 hnízd, u kterých místní zpravodajové zaznamenali přílety.

Počasí v hnízdnicí sezóně však bylo značně nevyrovnané. Jeho negativní vlivy na výsledek hnízdění se projevily již na přelomu května a června. V tu dobu se již na hnízdech, na která čápi přiletěli nejčasněji, začala líhnout mláďata. Pro jejich krmení v prvních týdnech života potřebovali rodiče dostatek žížal a slimáků. Těch však byl hlavně v nižších polohách vlivem horkého a suchého počasí kritický nedostatek a mláďata trpěla hladem. V druhé červnové dekádě byla zejména jižní polovina regionu postižena prudkými lijáky spojenými s vichřicí a po nich byly pozorovány 4 případy opuštění hnízd starými ptáky. Pak následovalo období tropických veder, kdy mláďata trpěla horkem a žízní. Proto v některých hnízdech zahynula všechna mláďata, nebo přežilo jen jedno až dvě nejsilnější. Páry, které měly možnost sbírat potravu na vlhkých loukách a kolem rybníků, ovšem měly 3 – 4 mláďata jako obvykle.

Počet párů, které nevyvedly mláďata, byl stejný jako v r. 2002, a to 19. Dalšími zjištěnými příčinami neúspěchu byl 4 x pozdní přilet jednoho nebo obou partnerů, 2 x pravděpodobně pohlavní nezralost, 2 x boje s cizími čápy, 2 x vyhození mláďat z hnízda, 1 x úhyn mláděte na hnízdě, 1 x neoplozená vejce, 1 x shození hnízda vichřicí, 1 x usmrcení samce a 1 x se nepodařilo příčinu zjistit.

Celkem od nás odletělo 148 mláďat a průměrný počet mláďat na 1 hnízdící pár (JZa) byl 1,97; stejně jako v r. 2002, takže šlo opět o mírně neúspěšný rok.

Přehled výsledků hnízdění v jednotlivých územích bývalých okresů je uveden v následující tabulce (pro srovnání je možno v COLUMBĚ IX/1 z března 2003 nalézt tabulku s údaji za rok 2002).

Okres	H	HPa	HPm	HPo	% HPo	HE	HB	HO	JZG	JZa	JZm	VO	StD	Jt
DO	15	11	8	3	27,3		1	3	24	2,20	3,00	1140	1,00	
CH	8	7	4	3	42,8				11	1,60	2,80	933	0,70	
KV	6	4	4					2	12	3,00	3,00	1628	0,2	1
KT	21	18	12	6	33,3		1	2	26	1,40	2,20	1940	1,00	2
PJ	17	13	11	2	15,4		1	1	31	2,40	2,80	1080	1,20	2
PM	1	1		1	100,0		1					125	0,80	
PS	6	4	3	1	25,0			1	9	2,30	3,00	1323	0,30	1
RO	6	3	3		0,0		1	1	9	3,00	3,00	575	0,50	2
SO	1	1	1		0,0				2	2,00	2,00	754	1,00	
TC	23	13	10	3	23,1		1	9	24	1,80	2,40	1378	0,94	4
Celkem	104	75	56	19	25,3	0	6	19	148	1,97	2,64	10876	0,69	12

Zkratky (mezinárodní symboly):

H počet hnízd ke konci sezóny

HPa počet všech hnízdících párů

HPm počet párů, které vyvedly mláďata

HPo počet párů, které nevyvedly mláďata

% HPo procento párů, které nevyvedly mláďata

HE počet hnízd obsazených lichým jedincem

HB hnízda jen občas navštěvovaná

HO hnízda neobsazená

JZG celkový počet vyvedených mláďat

JZa průměrný počet mláďat na 1 hnízdící pár

JZm..... průměrný počet mládřat na 1 pár s mládřaty

VO..... plocha okresu (kraje) v km²

StD počet hnízdících párů na 100 km²

Jt počet uhynulých mládřat

Podle indexu JZa byla úspěšnost hnízdění v jednotlivých okresech značně rozdílná, nejlepší výsledky byly tentokrát v okresech Karlovy Vary a Rokycany (3,00). V těchto okresech hnízdí ovšem poměrně málo čapích párů. Největší pokles úspěšnosti byl v čápy silně obsazeném okrese Klatovy, kde na 1 hnízdící pár bylo vyvedeno pouze 1,4 mláděte (v minulém roce).

Členové DES OP opět zachraňovali ve spolupráci s Hasičským záchranným sborem města Plzně několikadenní čápata z hnízda v Chotíkově (PS), kde byl hnízdící samec usmrcen na silnici motorovým vozidlem. Mláděta byla opět svěřena do péče pana Václava Langa z Horní Břízy a po 3 týdnech přidána po dvou do hnízd v Poběžovicích a Souměři. Všechna čtyři mláděta byla náhradními rodiči úspěšně vychována do vzletnosti.

Došla opět zajímavá zpětná hlášení čápů bílých:

BX 1988 kroužkovaný jako mládě 11.07.1996 Janovice nad Úhlavou (KT), kroužkovatel Jiří Vlček, odečten 20.05.2002 Dreistern, Sachsen, NĚMECKO, 219 km.

BX 11397 kroužkovaný jako mládě 16.06.2002 Domažlice, chycen a puštěn 15.08.2002 Magyarakeresztúr, Győr-Sopron, MAĎARSKO, 377 km.

KK 331 kroužkovaný jako mládě 17.06.1976 Hrádek u Sušice (KT), St. kroužkovatel Beneda, nalezen zabítý elektrickým proudem 03.07.1991 Budičovice (Písek), uplynulý čas 15 roků.

A 12695 kroužkovaný jako mládě 11.06.1994 Merklín u Přeštic (PJ), kroužkovatel Václav Bošek, nalezen mrtev 04.09.1998 Nawara Farm, Sharm el Sheik, EGYPT, 3000 km.

BX 11369 kroužkovaný jako mládě 16.06. 2002 Planá (TC), odečten jako živý 25.01.2003 na prasečí farmě v Muldersvlei, Cap Province, JIHOAFRICKÁ REPUBLIKA, vzdálenost 9314 km!

Na závěr chci poděkovat všem členům pobočky a místním zpravodajům, kteří mi poslali zprávy a napomohli tak k tomu, že výsledky hnízdění v západních Čechách byly v úplnosti zachyceny. Věřím, že i v letošním roce, kdy proběhne opět mezinárodní sčítání, budete čápům věnovat svou pozornost.

Stanislav Beneda

ZPRÁVA O ČINNOSTI HOLÝŠOVSKÉHO ORNITOLOGICKÉHO KLUBU V ROCE 2003

Pátý rok existence Holýšovského ornitologického klubu (HOK) byl opět rokem bohatým na činnost. HOK měl k 31. prosinci 2003 celkem 31 řádných členů, což je stejný počet jako před rokem.

1. Výzkumné programy

* Hnízdní rozšíření, hnízdní biologie a populační hustota lokální populace krkavce velkého (*Corvus corax*) v severní části bývalého okresu Domažlice

Na jaře bylo kontrolováno hnízdiště u Holýšova. Bylo nalezeno nové hnízdo na borovici nedaleko původního hnízdiště. Mláďata byla koncem dubna kroužkována. Hnízdiště v Kolovči bylo neobsazené. Na hnízdišti u Semošic hnízdo na vysoké borovici nebylo nalezeno a nové hnízdo se bohužel nepodařilo nalézt.

* Sledování hnízdní biologie lokální populace kvíčaly obecné (*Turdus pilaris*) v okolí Holýšova

Byla kontrolována známá hnízdiště mezi obcemi Holýšov a Ohučov podél řeky Radbuzy. Bylo prokázáno celkem 22 párů, což je další silný pokles oproti roku 2002 i letům předchozím. Přímo bylo kontrolováno pouhých 6 hnízd, okroužkováno bylo pouze 15 mláďat (hnízdní úspěšnost byla nízká, mnoho vybraných hnízd predátory).

* Sledování hnízdní biologie lokální populace ťuhýka obecného (*Lanius collurio*) v okolí Holýšova

Byla kontrolována všechna příhodná stanoviště pro hnízdění tohoto druhu v okolí Holýšova a Dolní Kamenice. Bylo prokázáno celkem 35 hnízdících párů (velmi mírný pokles), kontrolováno bylo 16 hnízd. Okroužkováno bylo pouze 49 mláďat (44 L. Schröpfer a 5 P. Růžek).

* Zimní liniové sčítání dravců

Program, který zahrnuje sčítání dravých ptáků a některých dalších skupin (krkavcovití, kvíčaly, volavky a další) na trase dlouhé 58 km na rozhraní dřívějších okresů Plzeň-jih, Tachov a Domažlice pokračuje druhým rokem.

* Vizualní sledování tahu ptáků v okolí Holýšova

Na jaře bylo zaznamenáno nejvíce hřivnáčů 820 ex., na podzim pak bylo zaznamenáno tradičně nejvíce pěnkv obecných. Celkem bylo v jarním období napočteno 2574 ptáků, v podzimním období pak přes 25 tisíc ptáků.

* Kroužkování ptáků

Ve dnech 25. – 27.7. proběhl 3. kroužkovací víkend v Mantově za účasti 5 členů HOKu (Schröpfer, Růžek, Bureš, Procházka, Fainová). Bylo odchyceno pouze 97 ptáků 16 druhů. Za celý rok bylo dvojicí Schröpfer, Růžek označeno 320 ptáků (195 mláďat v hnízdech a 125 ostatních). Nejvíce bylo kroužkováno ťuhýků obecných (49), sýkor uhelníčků (30), racků chechtavých (28), rákosníků obecných (25) a motáků pochopů (23).

*** Sledování hnízdní biologie čápa bílého (*Ciconia ciconia*)**

V Dolním Metelsku vylétla 2 mláďata, v Chotěšově 3 mláďata a v Horšovském Týně byla kroužkována 2 mláďata. Jedno z nich bylo již 17.9. nalezeno mrtvé v jižním Španělsku cca 1880 km od hnízda.

*** Velkoplošná hustota slavíka obecného a dvou druhů cvrčilek v intenzivně obhospodařované krajině**

Na ploše asi 67 km² v okolí Holýšova a Staňkova bylo zjištěno celkem 16 samců slavíka obecného, 12 samců cvrčilky říční a 12 samců cvrčilky zelené.

*** Výskyt a početnost kormorána velkého a dalších vodních ptáků chráněných zákonem č.114/92 Sb. na rybnících na území Plzeňského kraje v roce 2003**

Zúčastnili jsme se také tohoto projektu Západočeské pobočky ČSO při Západočeském muzeu v Plzni. Celkem jsme najezdili cca 2 500 km po rybnících na území Domažlicka, Plzeňska a Tachovska.

2. Ochrana ptáků

*** Posilování a stabilizace hnízdní populace sýce rousného (*Aegolius funereus*) a sledování jeho hnízdní biologie v okolí Holýšova**

V hnízdní sezóně 2003 bylo k dispozici celkem 56 hnízdních budek, které máme rozvěšeny v kvadrátech 6344 a 6444. Bylo obsazeno celkem 6 budek, v úplných snůškách bylo sneseno 18 vajec (ve 4 hnízdech) a odchováno bylo pouze pravděpodobně jen 5 mláďat.

*** Ochrana lesních porostů vyvěšováním hnízdních budek pro drobné pěvce**

V lesních porostech LČR ve správě LS Horšovský Týn bylo v roce 2003 připraveno celkem 29 hnízdních budek pro drobné pěvce. Celkem 25 (86 %) z nich bylo prokazatelně obsazeno drobnými pěvci.

3. Práce s veřejností

Pořádali jsme dvě velké akce pro veřejnost. 4. května jsme pořádali Vítání ptačího zpěvu (Dawn Chorus Day). Absolvovali jsme jako každý rok procházku podél řeky Radbuzy v Holýšově. Akce se zúčastnilo celkem 12 účastníků, což je průměrný počet návštěvníků. Bylo pozorováno celkem 35 ptačích druhů. Druhou velkou akcí byl podzimní Ptačí festival na Jivjanských rybnících u Jivjan dne 5. října (okr. Domažlice). Zúčastnilo se jí celkem 13 účastníků. Počasí bylo velmi nepříznivé, bylo pozorováno celkem cca 1 000 ptáků 41 druhů.

Ve spolupráci s Pedagogickým centrem Plzeň byla uspořádána jedna akce pro učitele přírodopisu a biologie. Dne 30. dubna to byla vycházka do Borského parku a k Litické přehradě v Plzni spojená s určováním ptačích druhů. Pozorovány byly běžné ptačí druhy, přesto hodnotíme akci jako velmi vydařenou.

4. Ostatní činnost

Dne 28.3. jsme se zúčastnili spolu s dalšími ornitology zjišťování a sčítání sýců rousných v Brdech. Při noční akci jsme spolu s dalšími středočeskými ornitology

zkoumali okolí vrchu Třemšín a zjistili jsme poměrně silnou populaci této sovy v uvedené oblasti.

Ve dnech 24.-26.10. jsme byli spolupořadateli 1. Západočeské ornitologické konference v rekreačním středisku Zelený Háj u Krchleb. Konference byla i díky našemu přispění velmi úspěšná.

Dne 8.3. jsme spolu s organizací BUND Amberg-Kümmersbruck uspořádali exkurzi na Jesenickou přehradu u Chebu. Byly pozorovány druhy: morčák velký, morčák malý, hohol severní, kulík zlatý, moták pilich, orel mořský, racek bouřní. Na hnízdišti v blízkosti rezervace Soos jsme pozorovali 2 jeřáby popelavé. Na zpáteční cestě byla ve Stříbře pozorována kachnička mandarinská.

Libor Schröpfer

VÍTÁNÍ PTAČÍHO ZPĚVU 2003 V HOLÝŠOVĚ

Již tradičně se první květnovou neděli sešli milovníci ptactva z Holýšova a okolí na Vítání ptačího zpěvu. Celoevropská akce má za cíl sledování a určování ptáků zejména podle hlasu. V 5.00 ráno se nás sešlo celkem 12 a vyrazili jsem na krátkou procházku podél řeky Radbuzy. Celkem jsme podle zpěvu a pomocí dalekohledů určili 35 ptačích druhů. Z těch zajímavějších to byly: budníček lesní, strakapoud malý, lejsek černohlavý, šoupálek dlouhoprstý, cvrčilka zelená, pěnice hnědokřídlá, pěnice slavíková, žluna zelená. Zajímavým místem na pozorování a určování ptáků byla stará tanková cesta, která je po okrajích zarostlá velkým množstvím trnek, šípků a dalších keřů. Ráno bylo sice velmi chladno, ale vycházející slunce nám připravilo také nádhernou podívanou. Příjemným zpestřením bylo objevení obsazených hnízd drozda kvíčaly a straky obecné. Velkou pozornost budilo také relativně velké množství různých dutin, které se nacházely zejména v olších na břehu Radbuzy. Bohužel žádná z nich nebyla v době naší návštěvy obsazená. Zhruba v 7.30 jsme pozorování ukončili a při čaji a malé svačině jsme rozebrali veškeré dojmy z naší ranní vycházky.

Libor Schröpfer

PODZIMNÍ FESTIVAL PTAČTVA 2003 V PLZNI

Každoroční podzimní ornitologická vycházka se tentokrát konala 4. října 2003. V 9 hodin se sešlo i přes deštivé počasí neuvěřitelných 53 účastníků, přičemž pouze dva účastníci byli z řad ČSO. Z tohoto důvodu se jednalo o doposud největší účast na této akci. Vycházka začala na hrázi Boleveckého rybníka, odkud se dále pokračovalo soustavou rybníků na Bílou Horu a pak k odchytovému stanovišti u lávky přes řeku Berounku nedaleko kostela sv. Jiří. Akce byla zakončena na Záchrané stanici živočichů v Plzni – Doubravce. Během vycházky mohli účastníci vidět či slyšet 20

druhů ptáků v celkovém počtu 179 jedinců. Ze zajímavějších druhů bylo možné spatřit slíпку zelenonohou. Návštěvnost odchytového stanoviště byla podstatně nižší, shlédlo ji pouze 53 výše zmíněných účastníků a pak několik málo náhodných chodců. Kvůli nepřetržitému dešti se podařilo odchytit pouze dvě sýkory a jednu červenku. Celá akce byla zakončena v areálu Záchranné stanice živočichů, kde se podávalo občerstvení a bylo zde možné získat mnoho propagačních materiálů. Záchranná stanice živočichů byla přístupná veřejnosti i během následujícího dne v rámci Dnu otevřených dveří. Zde byla návštěvnost překvapivě nízká, neboť počasí této jinak oblíbené akci rovněž nepřálo. Celou akci však lze vzhledem k velké účasti veřejnosti na vycházce hodnotit jako vydařenou a již se všichni můžeme těšit na její další ročník

Karel Makoň, Karel Lang, Lubomír Volter

EVROPSKÝ FESTIVAL PTACTVA – JIVJANY 2003

Již podesáté byl v České republice uspořádán Ptačí festival, tentokrát evropský. Holýšovský ornitologický klub tuto akci uspořádal již tradičně v neděli 5. října na Jivjanských rybnících u Jivjan. Akce je zaměřena zejména na sledování protahujícího ptactva a pozorování vodních druhů ptactva. Celkem se nás sešlo 13, z toho 3 účastníci byli ze spřátelené ochranné organizace LBV, Kreisgruppe Cham. Během asi dvouhodinové procházky jsme pozorovali zhruba 1000 ptáků 41 druhů. Nejpočetněji pozorovaným druhem byla pěnka obecná (asi 350 ex.), dále pak kachna divoká, špaček obecný a překvapivě i vlaštovka obecná. Asi 50 vlaštovek lovilo hmyz za krajně nepříznivých podmínek nad hladinou největšího, Jivjanského rybníka. Ze zajímavých druhů jsme pozorovali 2 čírky obecné, 1 vodouše kropenatého, 1 bekasinu otavní a také ještě 1 konipasa lučního, který měl před sebou dlouhou cestu do rovníkové Afriky. Další zajímavostí bylo pozorování např. krkavce velkého, ledňáčka říčního nebo strnada rákosního. Samostatnou kapitolou letošní vycházky bylo počasí. Tak extrémně špatné počasí jsme ještě neměli. Od časného rána hustě pršelo, byla i citelná zima. Zejména v okolí největšího Jivjanského rybníka, který leží v otevřené krajině. Přesto všichni účastníci i tyto přírodní nástrahy vydrželi. Na závěr akce jsme si opekli několik špekáčků, provedli nezbytnou fotodokumentaci a promáčení jsem se rozjeli zpět do svých domovů. Právě díky krajně nepříznivému počasí si budeme všichni tento ročník ještě dlouho pamatovat.

Libor Schröpfer

ROKYCANŠTÍ OCHRANÁŘI SLEDOVALI OPEŘENCE NA BEROUNCE

Přes sedmdesát ochránců přírody a jejich příznivců se o uplynulém víkendu (21.2.-22.2.03) soustředilo kolem řeky Berounky, aby společně pozorovali zimující opeřence. Zajímavou vycházku jako již tradičně připravili rokycanští a spálenopoříčtí ochránci přírody. Cílem přírodovědné vycházky bylo sledování zimujících vodních ptáků na řece Berounce v úseku od Svatého Jiří v Plzni – Doubravce k Dolanskému mostu u obce Chrást. Tento úsek je významným zimovištěm kormoránů, labutí, kachen a někdy i hoholů a morčáků. Sraz zájemců této unikátní akce byl buď v 8.45

hodin před rokycanským vlakovým nádražím nebo v 9.30 hodin před nádražím Českých drah v Plzni – Doubravce. Letošní ročník přilákal neuvěřitelných sedm desítek zájemců o pozorování vodních opeřenců a zkušený tým organizátorů se s touto početnou skupinou obdivuhodně vypořádal. Trasa vedla v úvodu zhruba třináctikilometrové vycházky k příkrmovacímu zařízení, které především v době sněhové pokrývky láká labutě, kachny a lysky k prostřenému stolu. Díky plzeňské záchranné stanici, která pravidelně krmivo doplňuje, je zde neustále rušno. Letos bylo však znát teplejší počasí, které lákalo opeřence, aby se již vrátili na svá hnízdiště. I přesto měli účastníci šanci vidět několik desítek labutí, kachen i lysek. Zájem však byl upřen především k možnosti pozorování vzácných severských hostů. Na přítomnost kormoránů jsme si již zvykli, i když v tomto teplejším období navštěvují obnažené vodní plochy. Proto je můžeme vidět např. na Klabavské nádrži či jiných rozlehlějších vodních plochách. Účastníci přesto měli štěstí a několik z nich přece jen zahlédli. Stejně tak jako několik morčáků velkých, kteří patří ke skutečným skvostům severské přírody. Díky dobrým pozorovacím schopnostem účastníků bylo vidět i volavky, straky a několik druhů drobných ptáků. Vycházka byla koncipována jako celodenní, a tak přišlo vhod několik krátkých zastávek, z nichž poslední v konečné fázi zajímavé trasy byla spojená s opékáním přinesených pochutin. To uvítaly zejména děti z 15. Základní školy z Plzně, kteří se ochrannářských akcí pravidelně zúčastňují několik let. Domů se účastníci vraceli vlakem plni dojmů z příjemně prožitého dne, který byl umocněn zasvěceným povídáním o zimujících druzích opeřenců.

Pavel Moulis - předseda ZO ČSOP Rokycany

ZIMNÍ HOSTÉ

Ptáci, kteří mohou být zařazeni do této skupiny, jsou severské druhy ptáků. Charakteristické je pro ně to, že areál jejich výskytu je většinou daleko na severu až po hranici polárního kruhu. Ve střední Evropě, případně na našem území se tyto druhy vyskytují v zimě, kdy i u nich nastává období migrace. Ta se vyznačuje tím, že i oni, tak jako naši stěhovaví ptáci, se v zimě posunují jižněji, tak aby mohli v příznivějších klimatických podmínkách snadněji přežít zimu.

Proto se v tomto období na nezamrzajících vodních plochách můžeme setkat kromě našich ptáků, kteří neodlétají na zimu, i se severskými druhy. Z vodních ptáků je to například potáplice severní (*Gavia arctica*). Z labutí je to labuť zpěvná (*Cygnus cygnus*) a labuť malá (*Cygnus columbianus*), od našich labutí se odlišují hlavně žlutým ozobím, což je dobře viditelný rozpoznávací znak.

V posledních několika letech začaly u Jesenické přehradní nádrže u Chebu zimovat husy. Jedná se o dva druhy – je to husa polní (*Anser fabalis*) a husa běločelá (*Anser albifrons*) s typicky bílým čelem, které je hlavním rozpoznávacím znakem obou druhů.

Z kachen můžeme vzpomenout kajku mořskou (*Somateria mollissima*). Velmi vzácným hostem je turpan hnědý (*Melanitta fusca*), naopak poměrně hojně u nás zimuje hohol severní (*Bucephala clangula*). Vzácnějším příbuzným druhem, který se mu velmi podobá, je hohol islandský (*Bucephala islandica*). Dále jsou to všechny

druhy morčáků, například morčák velký (*Mergus merganser*), morčák prostřední (*Mergus serrator*) a morčák bílý (*Mergus albellus*).

Z dravců u nás pravidelně zimuje káně rousná (*Buteo lagopus*). V posledních letech je to i orel mořský (*Haliaeetus albicilla*), který i vzácně u nás hnízdí. Malým dravcem podobným poštolkám je dřemlík tundrový (*Falco columbaris*). Jim velmi vzácným příbuzným je raroch lovecký (*Falco rusticolus*).

Vzácnými hosty jsou i některé druhy racků, můžeme zde jmenovat racka bouřního (*Larus canus*), racka žlutohého (*Larus fuscus*) nebo racka tříprstého (*Rissa tridactyla*). Z rybáků je to např. rybák severní (*Sterna sandvicensis*).

Ze severských sov můžeme vzpomenout sovici sněžní (*Nyctea scandiaca*) nebo sovici krahujovou (*Surnia ulula*).

Z velkého řádu pěvců u nás také zimují některé severské druhy. Vzácně se v průběhu zimy objevuje linduška rudokrká (*Anthus cervinus*). Velmi pěkně vybarveným a poměrně velkým druhem je brkoslav severní (*Bombicilla garrulus*). V ojedinělých případech se v zimě vyskytuje drozd brávník (*Turdus viscivorus*).

Dalším poměrně hojným hostem je havran polní (*Corvus frugilegus*). V početných hejnech můžeme vidět i pěnkavu jikavce (*Fringilla montifringilla*) nebo čečetku zimní (*Carduelis flammea*). Invazní výskyt je možné zaznamenat u některých druhů křivek, které při zimním výskytu u nás i hnízdí. Jedná se hlavně o křivku bělokřídou (*Loxia leucoptera*) a křivku velkou (*Loxia pytyopsittacus*). Výjimečně u nás zimuje i sněhule severní (*Plectrophenax nivalis*) nebo strnad severní (*Calcarius lapponicus*).

Stručný přehled těchto zimních hostů je pouze přehledem druhů ptáků, které můžeme v zimních měsících vidět na našem území. Mnoho z nich se vyskytuje na nezamrzlých vodních plochách, jiné druhy můžeme zastihnout při sběru potravy, jiné druhy se mohou objevit i na krmítkách. Zimní období a předjaří je však jedinou dobou, kdy můžeme tyto ptáky u nás vidět.

Karel Machač

INFORMACE O SCHŮZKÁCH ČLENŮ Z PLZEŇSKA

Členové pobočky z Plzeňska se scházejí na neformálních schůzkách každé první pondělí v měsíci (s výjimkou školních prázdnin) od 19.00 hod. v učebně Církevního gymnázia v Plzni (Mikulášské náměstí 15, Plzeň, vchod z Mikulášského náměstí). Schůzky obvykle končí okolo 21. hod. Všichni zájemci z Plzně a širšího okolí jsou vítáni!

Kontaktní adresa: ZÁPADOČESKÁ POBOČKA

ČESKÉ SPOLEČNOSTI ORNITOLOGICKÉ

při Západočeském muzeu v Plzni

✉ Kopeckého sady 2, 301 00 Plzeň

E-mail: zcp-cso@zde.cz

COLUMBA, informační zpravodaj Západočeské pobočky České společnosti ornitologické ● vydává Západočeská pobočka České společnosti ornitologické ● šéfredaktor: Lubomír Volter ● redakční rada: RNDr. Stanislav Beneda, Václav Kovář, Karel Lang, Karel Makoň, Ing. Václav Říš, Šárka Vančurová ● náklad 160 výtisků ● neprodejné

POZVÁNKA NA ČLENSKOU SCHŮZI

Výbor Západočeské pobočky České společnosti ornitologické při Západočeském muzeu v Plzni Vás zve na členskou schůzi pobočky, která se koná **v sobotu 13.3.2004 v přednáškovém sále Západočeského muzea v Plzni, Kopeckého sady 2 (opravená hlavní budova). Začátek v 9 hodin.**

Program:

1. Zahájení
2. Organizační záležitosti
3. Ornitologické aktuality, různé
4. Přestávka
5. Přednáška: J. Hruška – Činnost ČSOP při ochraně dravců a sov
6. Diskuse k přednášce
7. Závěr

V Plzni dne 27.2.2004

Karel Makoň
tajemník

RNDr. Stanislav Beneda v.r.
předseda